

Plenum

Torsdag 26.10.2017 kl. 16.00—20.49

2.3. Muntlig fråga om åtgärder för att förebygga utslagning av unga (Touko Aalto gröna)

Muntligt spörsmål MFT 148/2017 rd

Muntlig frågestund

Talman Maria Lohela: Nästa fråga, ledamot Aalto.

Debatt

16.30 Touko Aalto vihr: Arvoisa puhemies! Tahdon esittää ensin surunvalitteluni koko vihreän eduskuntaryhmän puolesta Raaseporin tragedian uhrien omaisille ja läheisille. Annamme hallitukselle kaiken tukemme asian selvittämiseksi.

Arvoisa puhemies! Me-säätiön syrjäytymislaskurin mukaan Suomessa on jo 70 000 syrjäytynyttä nuorta. Unescon kansainvälinen koulutusraportti kertoo, että Suomen suurin haaste on koulutuksen eriarvoisuus. Syrjäytyminen tulee Suomelle sekä inhimillisesti että taloudellisesti valtavan kalliiksi. Kuten Helsingin Sanomissa tuotiin esille, syrjäytymisen vuosittainen hintalappu on 1,4 miljardia euroa.

Kyse ei ole siitä, etteikö meillä ole varaa pysäyttää syrjäytymiskehitystä. Kyse on siitä, mitä painotuksia teemme budjetin sisällä. Tällä hetkellä kaikkein isoin ongelma on se, että tarjoamme nuorille pirstaleisia palveluita ja aivan liian myöhään, vasta siinä vaiheessa kun he ovat jo syrjäytyneet. Kysynkin valtiovarainministeriltä: miten hallitus aikoo varmistaa sen, että oikea-aikaisten palveluiden kautta saavutetaan tulevinä vuosina säästöjäkin?

Puhemies Maria Lohela: Tämä lienee enemmän ministeri Grahn-Laasonen tontilla.

16.31 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos oppositiolle tästä tärkeästä huomiosta ja avauksesta, mikä liittyy nuorten syrjäytymiseen. Se on hallituksen iso huoli. Samoin koulutuksen tasa-arvon turvaaminen maailmassa, jossa ihmisten elämät entistä vahvemmin polarisoituvat, ja meillä valitettavasti on sellaista kehitystä Suomessa, että suurin osa nuorista voi paremmin kuin koskaan mutta sitten ongelmat kasautuvat tietyille perheille, tietyille lapsille ja nuorille. Ja tässä meidän täytyy koko yhteiskuntana tehdä enemmän.

Aivan oikea tilannearvio siinä, että meillä on paljon hyviä palveluja, joita on vuosien varrella rakennettu, mutta ne ovat hyvin pirstaleisia. Ja oleellinen on se, miten oikea-aikaisesti oikea palvelu tavoittaa oikean lapsen, nuoren ja perheen, ja tähän hallitus kiinnittää huomiota lukuisilla eri toimilla. Lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelma on yksi keskeinen, joka tuo sinne varhaiseen vaiheeseen sitä tukea moniammatillisesti eri toimijoiden välisellä tiiviillä yhteistyöllä. Toinen näkökulma sitten tässä koulutuksen turvaamisessa

Punkt i protokollet PR 111/2017 rd

[Puhemies koputtaa] ja tasa-arvon vahvistamisessa [Puhemies: Aika on jo täynnä!] on varhaiskasvatuksen kehittäminen, ja sitä tehdään aktiivisesti.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan.

16.32 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä ei ole varaa antaa syrjäytymisestä seuraavan näköalattomuuden ja turvattomuuden kasvaa. Jokainen työelämän ja opiskeluiden ulkopuolelle jäävä nuori on liikaa. Tällä hetkellä nuorisotyöttömyys on hienoisessa laskussa. On kuitenkin muistettava, että työttömyys voi vähentyä joko työllisyyden tai työelämän ulkopuolelle jäämisen johdosta. On erittäin huolestuttavaa, että niiden nuorten määrä, jotka ovat kokonaan työelämän ja koulutuksen ulkopuolella, kasvaa. Kysynkin siis asianomaiselta ministeriltä: millaisilla korjaustoimilla hallitus varmistaa, että nuorten katoaminen työelämän ulkopuolelle pysäytetään?

16.33 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa liian suuri osa nuorista jää koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Paljon hyvää työtä on tehty: koulutustakuu Suomessa on saatu jo melko hyvin toimimaan, eli lähes koko ikäluokka siirtyy peruskoulusta toiselle asteelle. Mutta sitten valitettavasti se ongelma on myös siirtynyt vähän eteenpäin, eli koulutus jää liian usein kesken, ja muun muassa tähän kiinnitetään huomiota ensi vuoden alusta voimaan astuvassa ammatillisen koulutuksen reformissa erittäin vahvasti. Sen lisäksi sitten tämä edellä mainittu palvelujen kehittäminen moniammatilliseen suuntaan on tärkeässä roolissa.

Kun katsotaan tutkimustietoa ja pohjataan päätöksentekoa tutkittuun tietoon, niin se näyttää ja osoittaa meille hyvin vahvasti sen, että meidän pitää kääntää sitä painopistettä varhaiskasvatukseen, varhaisiin vuosiin, siihen että yhä useampi lapsi pääsee laadukkaan, pedagogisen varhaiskasvatuksen piiriin tulevaisuudessa. Tähän myöskin hallitus panostaa, samoin kuin varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen ja henkilöstörakenteen vahvistamiseen, niin että sellainen pedagoginen, suunnitelmallinen, [Puhemies koputtaa] laadukas varhaiskasvatus tavoittaisi tulevaisuudessa kaikki lapsemme.

16.34 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Lågtröskelmottagningar där unga kan få hjälp och stöd av mångprofessionella team från en lucka är oerhört viktig service för unga.

Arvoisa puhemies! On todellakin tärkeätä, että nuorille pystytään tarjoamaan moniammatillista apua yhden luukun periaatteen mukaisesti. Se on todella ratkaisevaa monelle nuorelle. Sote-uudistus tulee kuitenkin tarkoittamaan, että osa näistä tiimeistä — siis niistä moniammatillisista, osaavista henkilöistä jotka kuuluvat näihin tiimeihin — tulee kuulumaan maakuntien hallintoon ja osa taas kuntien hallintoon. Kysynkin nyt: miten hallitus aikoo turvata, etteivät palvelut nuorille pirstaloidu vielä enemmän näitten isojen uudistusten jälkeen?

16.35 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikea tilannehavainto jälleen. Eli kun hallitus toteuttaa sote- ja maakuntauudistusta, niin siinä yhteydessä on tunnistettu se riski, että kun palvelut ovat eri järjestäjillä,

Punkt i protokollet PR 111/2017 rd

se voi muodostaa siihen sellaista juopaa, mitä ei pidä päästää syntymään. Siitä syystä meillä tällä hetkellä selvityshenkilöt työskentelevät sen varmistamiseksi, että tämä moniammatillinen yhteistyö toimisi tulevaisuudessa saumattomasti, ja tähän panostamme erittäin voimakkaasti. Samoin kuin tuli mainituksi tämä yhdeltä luukulta -apu, niin siinä on myös oikea näkökulma, elikkä jatkossa meidän tulee varmistaa se, että ne palveluketjut ovat entistä yksilöllisempiä: tunnistetaan, mikä se avun tarve on ja että se on riittävä ja oikea-aikainen. Yksi hyvä malli, joka on käytössä, jota levitämme valtakunnalliseksi, on Ohjaamo-palvelut, jossa nuori saa avun yhdeltä luukulta — mitä hän tarvitsee, niin yhdeltä luukulta. Tästä on hyviä kokemuksia monilta paikkakunnilta, ja nyt sitä levitetään valtakunnalliseksi toimintamalliksi.

16.36 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erinomainen kysymys vihreältä eduskuntaryhmältä. Selvää on, että eriytymiskehitys on totta, ja se on myöskin myönnetty hallituksen suunnasta ja useita toimenpide-ehdotuksia on tehty. Myöskin ensi vuoden budjettia katsottaessa siellä tasa-arvorahat tuplataan ja sen lisäksi 10 miljoonaa kohdennetaan juuri niille alueille, joilla sitä tarvitaan.

Kuitenkin kääntäisin katseeni lapsuusikään ja siihen työhön, jota meillä tehdään neuvoloissa — neuvoloissa, joissa kohdataan kaikki perheet jo varhain ja lähdetään pohtimaan sitä, millä perheitä tuetaan. Se on se työ, johon meidän tulisi entistä tiukemmin kääntää katseemme. Kysynkin ministeri Saarikolta: minkälaisia toimenpiteitä tullaan tekemään nevoloiden puolella, jotta perheitä tuettaisiin nykyistä paremmin?

16.37 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ansiokasta, että tietysti juuri nyt käsissä oleva monisyinen ja varsin valitettava tilanne nuorten syrjäytymisen määrästä ja yksittäisistä nuorten kohtaloista saa kuitenkin ajattelussamme syvemmän virran siitä, että pitäisi puuttua asioihin jo paljon aikaisemmin kuin peruskoulun viimeisen vuoden jälkeen. Yksi havainto on juuri tämä ministeri Grahn-Laasosenkin esiin nostama huomio siitä, että varhaiset vuodet — ei vain varhaiskasvatus vaan vanhemmuuden tuki kaiken kaikkiaan — on se, mikä voisi pelastaa nuoren polun siitä eteenpäin.

Yksi ulottuvuus tässä on aivan totta: Palvelujen ydin ja sydän, joka on lapsiperheille neuvola. Ajattelen tästäkin kuitenkin niin, että neuvola monissa tapauksissa ensimmäisen ikävuoden ja raskausvaiheen jälkeen kohtaa lapsen aika harvoin. Siksi on tärkeää, että sen osaaminen, myös terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ammattilaisten palvelut, olisi saatavissa niissä paikoissa, missä perheet muutoinkin liikkuvat, [Puhemies koputtaa] kuten peruskoulun ja päiväkodin yhteydessä. Tästä on hyviä esimerkkejä.

16.38 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelemme yhdestä vakavimmasta ongelmasta tämän päivän Suomessa. Tässä ministerit Grahn-Laasonen ja Saarikko kertoivat sinällään ihan oikeita toimia, joita hallitus on tehnyt. Sosiaalidemokraatit ovat paljon nyt viime aikoina puhuneet varhaiskasvatuksen merkityksestä, ja meillä on siinä tulevassa budjetissäkin parantavia esityksiä. Nyt kysymys kuuluu: miksi tämä politiikka ei vaikuta ja toimi? Ja vaikka se on tällainen tavallaan korjaava toimenpide, niin minua kyllä suoraan sanoi harmittaa, että hallitus on nyt ajamassa alas tätä nuorten aikuisten osaamisohjelmaa, kun tiedetään tutkimusten mukaan, että 40 prosenttia nuorista, joilla ei ole tutkintoa, on työttömänä — 40 prosenttia. Kyllä sen takia pitäisi te-

Punkt i protokollet PR 111/2017 rd

hdä kohdennettuja, räätälöityjä toimia. Eli voisitteko nyt vielä harkita tätä nuorten aikuisten osaamisohjelman käynnistämistä [Puhemies koputtaa] ja sen vahventamista?

16.40 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten aikuisten osaamisohjelma oli tarpeen silloin, kun meillä oli erilliset ammatillisen koulutuksen järjestelmät nuorille ja aikuisille. Siihen väliin jäi väliinputoajajoukko, nuoret aikuiset, joilta puuttui toisen asteen tutkinto. Nyt olemme siirtymässä ensi vuoden alusta uudistettuun ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön, joka yhtenäistää ammatillisen koulutuksen ja rakentaa sujuvamat yksilölliset polut, joissa voidaan ottaa paremmin huomioon ne lähtötilanteet. Eli tämä nuorten aikuisten osaamisohjelma ei enää jatkossa ole tarpeen.

Sen sijaan hallitus on päättänyt lisätä resursseja erityisesti nuorten ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen lisäämiseen. Juuri ihan tuoreella päätöksellä saamme 1 000 uutta paikkaa nimenomaan nuorisotyöttömyyden torjumiseen, ja ammatillisen koulutuksen reformissa on sitten lukuisia työkaluja, joilla voidaan estää keskeyttämistä. Esimerkiksi yhtenä yksityiskohtana jatkuva haku, eli jos nuori on esimerkiksi vaarassa pudota, jättää koulutuksen kesken, niin hänet voidaan nopeasti valita uudelle alalle, [Puhemies koputtaa] joka ehkä motivoi enemmän. Ja myöskin sisältöjä kehitetään.

16.41 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksen tasa-arvoon kuuluu lähtökohtana se, että koulutuspaikkoja on saatavilla siellä, missä nuoremme ovat. Tämä tilanne on vaarantunut toisen asteen ammatillisen koulutuksen rajuissa leikkauksissa, joka on vähentänyt opiskelupaikkoja erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa, jossa koulutuspaikkoja on muutenkin, ainakin Pohjois-Pohjanmaalla, nuorten määrään nähden tälläkin hetkellä ja ennen leikkauksiakin ollut aivan liian vähän.

Se, että koulutuksen laatua heikennetään leikkauksilla tavalla, joka edistää jopa opintojen keskeytymistä, on vaarallinen tie. Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen kohdentuneet leikkaukset ovat johtaneet siihen tilanteeseen, jossa liian monilla aloilla ammattiin valmistuminen on mahdollista vain niille nuorille, jotka ovat jo entuudestaan vahvimpia, oma-aloitteisimpia ja pätevimpiä pärjäämään entistä enemmän itsenäisessä opiskelussa, työelämäharjoittelussa yrityksissä ja ilman lähiopetusta. Kysyn ministeriltä: mitä hallitus tekee turvatakseen [Puhemies koputtaa] näiden rajujen toisen asteen ammatillisen koulutuksen leikkausten jälkeen niiden nuorten selviytymisen, jotka eivät ole vahvimpia?

16.42 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkistin vielä tästä papereistani luvun: elokuun tilaston mukaan viime keväänä peruskoulun päättäneistä 98,7 prosenttia oli elokuuhun mennessä saanut koulutuspaikan. Eli meillä aloituspaikat riittävät ja meillä ikäluokat pienenevät. Mutta se on totta, että tähän alueelliseen kohdentamiseen tietysti pitää panostaa, ja siihen liittyen tehdäänkin just suorituspäätöksiä ministeriössä, miten esimerkiksi työvoimapoliittista koulutusta kohdennetaan ja miten olemme voineet esimerkiksi lisätä resursseja 21 miljoonalla eurolla maahanmuuttajien koulutuspolkuihin. Ja nyt myöskin tämä 1 000 uutta paikkaa, opiskelijatyövuotta nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tulee erittäin tarpeeseen. Eli tärkeitä huomioita.

Ja miten sitten voidaan tukea riittävästi niitä nuoria, jotka eivät kykene itsenäiseen opiskeluun tai tarvitsevat enemmän tukea? Ensi vuoden alusta voimaan astuvan lainsäädännön mukaan jokaiselle tehdään henkilökohtainen suunnitelma omien opintojen etenemisestä, ja

Punkt i protokollet PR 111/2017 rd

siinä voidaan arvioida tuen tarve. Ja on itse asiassa koulutuksen järjestäjän velvollisuus arvioida, mitä tukea [Puhemies koputtaa] nuori tarvitsee polullaan, jotta koulutus voidaan suorittaa kunnialla [Puhemies: Aika täynnä!] loppuun.

Frågan slutbehandlad.